

Güzel Sanatlar Fakültelerine Öğrenci Seçiminde Özel Yetenek Sınavı mı YKS mi? Öğrenci Aidiyeti Üzerine Bir Araştırma

Special Aptitude Tests or YKS in Admission to Faculties of Fine Arts? A Study on Student's Sense of Belonging to School

Umut Kayapınar¹ , Bekir Kirişcan²

¹ Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, Antalya, Türkiye

² Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Bölümü Antalya, Türkiye

Özet

Güzel sanatlar fakülteleri, Türkiye yükseköğretim sistemi içerisinde, okula öğrenci kabulü açısından diğer fakülteler ile farklılıklar barındırmaktadır. Diğer birçok fakülte ÖSYM tarafından yapılan YKS sınavı ile öğrenci alırken, güzel sanatlar fakülteleri gibi bazı yükseköğretim kurumları özel yetenek sınavı adı verilen, kendilerine özgü sınavlarla öğrenci kabul etmektedir. Ancak Türkiye’de bu fakültelere girişte uygulanan sınavlarla ilgili tartışmalar ve değişiklikler sürekli olagelmıştır. Bu araştırma, güzel sanatlar fakültelerini iki farklı sınavla kazanmış olan iki ayrı grup öğrencinin aidiyetlerine yönelik tutumlarını incelemeyi ve bu tutumların çeşitli değişkenlerle ilişkilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmanın örneklemini, COVID 19 pandemi sürecinde YKS puanı ile öğrenci alan Türkiye’den üç güzel sanatlar fakültesinden toplam 202 öğrenciden oluşmaktadır. Bu öğrencilerden 89’u YKS, 113’ü özel yetenek sınavı ile bu okulları kazanmışlardır. Araştırma kapsamında bu öğrencilere anket çalışması olarak “okula aidiyet duygusu ölçeği” (Psychological Sense of School Membership Scale / PSSM) uygulanmıştır. Genel olarak üniversite öğrencileri ile yapılmış olan PSSM çalışmaları, okula aidiyet duygusu ile eğitim süreçleri arasında pozitif bir bağ olduğunu ortaya koymaktadır. Elde edilen veriler, cinsiyet, yaş, okula girmeye karar verme süresi, okulda geçirdiği yıl ve okulu kazandığı sınav türü değişkenlerine göre SPSS 28 istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. Sonuç olarak, öğrencilerin yaşları büyüdükçe ve okulda geçirdikleri yıl arttıkça okula aidiyet duygularının arttığı görülmüştür. Araştırmanın en önemli bulgusu ise, bu fakültelere özel yetenek sınavıyla giren öğrencilerin okula aidiyet duyguları YKS ile girenlere göre belirgin biçimde daha fazladır.

Anahtar Sözcükler: Sanat, Eğitim, Güzel Sanatlar Fakültesi, Özel Yetenek Sınavı, Okula Aidiyet

Abstract

In the Turkish higher education system, faculties of fine arts stand apart from other faculties in their student admission requirements. While most faculties admit students via the Higher Education Examination (YKS) conducted by OSYM (Student Placement Center), some fine arts faculties have their own special aptitude tests. Debates and changes regarding the entrance exams for fine arts faculties have been ongoing in Türkiye. This research examines the sense of school belonging among two different groups of fine arts students: those admitted through the YKS and those through special aptitude tests. It also explores the relationship between such attitudes and several other variables. The study sample consisted of 202 students from three fine arts faculties in Türkiye that admitted students with a YKS score during the COVID-19 pandemic (89 admitted through YKS and 113 special aptitude tests). The Psychological Sense of School Membership Scale (PSSM) was administered to all students to measure their sense of school belonging. In general, PSSM studies conducted with university students have revealed a positive link between the sense of belonging and their training processes. Research data were analyzed with SPSS 28 according to the variables of gender, age, length of time before deciding to enroll in school, years spent in school, and type of exam in school admission. The results showed that students' sense of school belonging increased with both age and the number of years they spent in school. The most noteworthy result was that students admitted to these faculties through special aptitude tests exhibited a significantly stronger sense of belonging as compared to those admitted via YKS.

Keywords: Art, Education, Faculty of Fine Arts, Special Talent Exam, School Belonging

Türkiye’de Yükseköğretim Sistemi ve Güzel Sanatlar Fakülteleri

Türkiye’de üniversite giriş sınavları (Akyol ve Krishna, 2017; Caner ve Okten, 2010; Hatipoglu, 2016; Kockar ve Gencoz, 2004), yükseköğretim sistemi, üniversitelerin

özerkliği, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu (1981) ve Yükseköğretim Kurulu’nun (YÖK) kurulması, yükseköğretimin kalitesi, bilimsel yetkinlik, liyakat gibi başlıklar öteden beri tartışılan konulardır (Erdem, 2013; Feyzioğlu, 1981; Findikli, 2022a, 2022b; Güran, 1971).

İletişim / Correspondence:

Doç. Dr. Bekir Kirişcan
Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar
Fakültesi, Grafik Bölümü Antalya,
Türkiye
e-posta: bkirisca@akdeniz.edu.tr

Yükseköğretim Dergisi / TÜBA Higher Education Research/Review (TÜBA-HER), 14(1), 95-108. © 2024 TÜBA
Geliş tarihi / Received: Mayıs / May 25, 2023; Kabul tarihi / Accepted: Kasım / November 15, 2023
Bu makalenin atıf künyesi / How to cite this article: Kayapınar, U. ve Kirişcan, B. (2024). Güzel Sanatlar Fakültelerine Öğrenci Seçiminde Özel Yetenek Sınavı mı YKS mi? Öğrenci Aidiyeti Üzerine Bir Araştırma. *Yükseköğretim Dergisi*, 14(1), 95-108. doi: DOI: 10.53478/yuksekogretim.1302285

ORCID: U. Kayapınar: 0000-0003-2146-6769; B. Kirişcan: 0000-0002-3017-2853

Türkiye’de güzel sanatlar fakültelerine giriş için uygulanan ve merkezi sınav sisteminden büyük oranda ayrıışan, özel yetenek sınavları da güzel sanatlar alanında çalışılan önemli konulardan bir tanesidir (Altınkurt, 2006; Arı, 2008; Dilmaç ve Küçüköğlü, 2007; Kayahan ve Kuru, 2017; Özmutlu ve Tomak, 2021; Polat, 2013; Sardoğan ve Ağaoğlü, 2005; Ünver, 2017). Güzel sanatlar fakültelerinin Türk üniversiteleri arasındaki yeri ve özel yetenek sınavlarının önemini anlayabilmek için öncelikle konuya tarihsel bir arka plan ile bakmak doğru olacaktır.

Günümüzde güzel sanatlar fakültesi, sanat ve tasarım fakültesi, tasarım ve mimarlık fakültesi vb. adlarla anılan, sanat ve tasarımın farklı alanlarında eğitim veren kurumlar, 1980 askeri müdahalesinden önce çoğunlukla Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı akademiler ya da uygulamalı sanatlar yüksek okulları olarak eğitim vermişlerdir. Bu akademi ve yüksekokullar, birbirlerinden farklı organizasyonlara sahip, görece daha özerk yapıda olan okullardır. 1981 yılında kabul edilen YÖK Kanunu ve 1982 Anayasasının 130. ve 131. maddeleri ile benzer tüm yükseköğretim kurumları gibi güzel sanatlar fakülteleri de üniversite çatısı altında birleştirilmiştir¹.

Güzel sanatlar ve tasarım fakülteleri, yükseköğretim sistemi içerisinde her ne kadar önemli bir akademisyen ve öğrenci hacmine sahip olsa da Yükseköğretim Kurulunda sesini görece daha az duyurabilen ya da daha az temsil edilen ve az söz hakkı verilen alanlardan bir tanesi olarak göze çarpar. Güzel sanatlar fakülteleri zaman içerisinde, genel olarak sağlık, mühendislik, fen bilimleri, sosyal bilimler gibi alanların ağırlığının görüldüğü bir bilim camiası içerisinde, bilimsel norm ve ölçütlere tam olarak uymayan, genel yükseköğretim politikası açısından zaman zaman uyumsuzluklara neden olan eğitim kurumları durumuna gelmişlerdir. Türkiye’de güzel sanatlar fakültelerinin özerkliklerinin, özellikle YÖK kanunu ile yükseköğretim sisteminin içine alınmalarının ardından yavaş yavaş azaldığını söylemek yanlış olmaz.

YÖK’ün dışında Türkiye’de yükseköğretim alanındaki önemli bir diğer merkezi kurum ise ÖSYM’dir (Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi). Daha önce farklı üniversiteler tarafından bağımsız olarak yapılan üniversiteye öğrenci alım sınavları, ÖSYM’nin kurulmasının (1974) ardından birçok bölüm için merkezi olarak yapılmaya başlanmıştır. Genel olarak öğrencilerin üç farklı bilgi / beceri alanını (Sayısal, sözel ve eşit ağırlık) ölçen bu sınavlar, zaman içerisinde isimlerinde (ÖSS, ÖYS, LYS, YKS, vb.) ve soru

içeriklerinde değişiklikler olsa da günümüze kadar benzer şekilde uygulanmaya devam etmiştir. Öğrencilerin farklı, yaratıcı ve yenilikçi (inovatif) düşünme kapasitelerinden ziyade, bilgi ve çalışma performanslarını ölçen bu sistemin dışında kalan, sanat, tasarım ve spor gibi bazı alanlar ise “Özel Yetenek Sınavı” olarak adlandırılan² kendine özgü sınavlar ile öğrenci almaktadırlar³. Güzel sanatlar ve tasarım alanı özelinde, YÖK Kanunu’ndan sonra da birçok bölüm özel yetenek sınavı ile öğrenci alırken, yıllar içerisinde YÖK tarafından bu bölümlerin bazılarının teker teker merkezi sınav sistemi ile öğrenci almasına karar verilmiştir. Bu değişimler genellikle bölümlerin taleplerinden ziyade (bazen itirazlara rağmen) Yüksek Öğretim Kurulunun aldığı kararlar ile olmuştur. Daha önce özel yetenek sınavı ile öğrenci alan Sinema ve Televizyon bölümleri, sonrasında ise 2016 yılında İç Mimarlık ve Endüstriyel Tasarım / Ürün Tasarımı bölümleri, YÖK kararıyla YKS ile öğrenci almaya başlamışlardır. Bu değişimler zaman zaman itirazlara konu olsa da YÖK bu kararlarından geri adım atmamıştır. Günümüzde bu bölümlerin tümü YKS sınav sonuçları ile öğrenci almaya devam etmektedirler.

Tüm bu karar süreçlerine benzer şekilde, Yükseköğretim Yürütme Kurulu yakın tarihli toplantısında (18.10.2019), tasarım alanında eğitim veren Çizgi Film (Animasyon), Grafik, Grafik Resimleme ve Baskı, Grafik Tasarım, Moda Giyim Tasarımı, Moda Tasarımı, Moda ve Tekstil Tasarımı, Rekreasyon, Spor Bilimleri, Spor Yöneticiliği, Tekstil, Tekstil Geliştirme ve Pazarlama, Tekstil Tasarımı, Tekstil ve Moda Tasarımı bölümleri açısından da benzer bir karara imza atmıştır. Adı geçen bölümlerin karar tarihinden itibaren özel yetenek sınavı ile değil, Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) ile öğrenci almasına yönelik olan bu karar, üniversitelerin ilgili bölümlerindeki akademisyenlerin büyük çoğunluğunda, GMK (Grafik Tasarımcılar Meslek Kuruluşu) gibi mesleki derneklere ve bu bölümlerin sınavlarına hazırlanan lise öğrencilerinde (özellikle Güzel Sanatlar Lisesi öğrencileri) önemli tepki ve itirazlara yol açmıştır. Başını Grafik Tasarımcılar Meslek Kuruluşu Derneği’nin çektiği bir grup tarafından, bu karar yargıya taşınmıştır. Tepkilerin ve işleyen yargı sürecinin ardından 18.10.2019 ve 20.01.2021 tarihli Yükseköğretim Yürütme Kurulu kararı ile, YÖK daha önce vermiş olduğu kararın birer yıl ötelendiğini açıklamıştır. Yükseköğretim Kurulu’nun bu kararı GMK tarafından açılan dava sonucunda, önce 2021/5856 sayılı Danıştay kararı ile Grafik bölümleri açısından iptal edilmiştir. Daha sonra Yükseköğretim Yürütme Kurulu 04.02.2022 tarihli toplantısında, önceden alınmış olan YKS sınavı ile öğrenci alma kararının güzel sanatlar ve tasarım alanındaki adı geçen programlar için tamamen iptal edildiğini duyurmuştur.

1 1981 Üniversite reformundan önceki yıllarda, Türk yükseköğretim sistemi beş tür kurumdaki oluşmaktaydı: Üniversiteler; Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı akademiler, Bir kısmı diğer bakanlıklara, çoğu Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı iki yıllık meslek yüksekokulları ile konservatuvarlar; Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı üç yıllık eğitim enstitüleri; Mektupla öğretim yapan YAYKUR (Yök, 2022). YÖK’ün kuruluşunun ardından bu yükseköğretim kurumlarının tümü “üniversite” çatısı altında birleştirilmiş ve merkezleştirilmiştir.

2 Bu sınavların genellikle sanat ve tasarım alanları için sanatsal yetenek, yaratıcılık, yenilikçi düşünce vb., spor alanları için ise sportif yetenek, performans, vb. ölçmeyi amaçladıkları söylenebilir.

3 Özel Yetenek Sınavlarının yerleştirme puanı hesaplanırken YKS puanı ve OÖBP belirli çarpanlarla yer almaktadır. Ancak yerleştirme puanı hesaplanırken, alana ait yetenek sınavı notu en yüksek ağırlığa sahiptir.

18.10.2019 tarihinde alınan karar ile ilgili en önemli sorun ve itirazlardan bir tanesi, bu kararın alınmadan önce güzel sanatlarla ilgili akademik ya da mesleki örgütler ile açık olarak paylaşılmamış ya da ilgili diğer kurum ve kuruluşlardan görüş alınmamış olmasıdır. Dönemin YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç, yaptığı basın açıklamasında “bölümlerin öğrenci doluluk oranlarının yükseltilmesini ve kontenjanların daha verimli kullanılmasını” (İha, 2019) bu karara gerekçe olarak göstermiştir. Yalnız öğrenci sayısı gibi eğitimin niteliğiyle doğrudan ilgili olmayan (hatta çoğunlukla eğitimin niteliği ile negatif ilişkisi olan) bir gerekçe ile alınmış olan bu karar, eğitimin gereklilikleri, niteliği ve öğrenci performansı açısından oldukça az değerlendirilebilmiştir.

Bu karar ile aynı süreç içerisinde karşımıza çıkan COVID-19 pandemisi, tüm dünyada ve ülkemizde, yaşamın her alanında olduğu gibi, eğitimi de köklü biçimde etkilemiştir. Pandemi koşulları, uzaktan eğitim ve sınav yöntemleri başta olmak üzere, eğitim üzerinde birçok köklü değişimi beraberinde getirmiştir. Bu süreçte güzel sanatlar fakültelerinden bazıları Pandemi şartları ve sağlık gibi gerekçeler ile özel yetenek sınavı yerine yalnız YKS puanları ile öğrenci almayı tercih etmişlerdir: 2020 yılında Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi ve Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Mimarlık, Tasarım ve Güzel Sanatlar Fakültesi yalnız YKS puanını kullanarak öğrenci alırken, Türkiye’deki diğer tüm güzel sanatlar fakülteleri özel yetenek sınavı ile öğrenci almaya devam etmişlerdir. Adı geçen güzel sanatlar fakültelerinin YKS ile öğrenci alma kararları her ne kadar pandemi koşulları ve sağlık gerekçeleri ile geçici olarak yapılmış olsa da, güzel sanatlar ve tasarım bölümlerine öğrenci alım sistemi ile öğrencilerin üniversitelerine olan aidiyet duyguları arasında bir bağlantı olup olmadığı konusunda bizlere araştırma ve karşılaştırma yapma fırsatı ve bir örneklem sunmuştur.

Üniversitelerde Okula Aidiyet Duygusu

Özel yetenek sınavları ve bu sınavların sonuçlarına ilişkin daha önce bazı çalışmalar yapılmıştır. Kayahan ve Kuru (2017) tarafından Türkiye’de yer alan görsel iletişim tasarımı bölümleri öğretim elemanları görüşlerine dayanan çalışmada, özel yetenek sınavı ile alınan öğrencilerin alan derslerine yönelik ilgi, uygulamalı derslerde başarı, el-göz-beyin koordinasyonu, imgesel düşünebilme, yaratıcılık gibi konularda merkezi sınav ile alınan öğrencilere göre daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Altinkurt (2006) tarafından yapılmış olan, örneklemi Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencilerinin oluşturduğu çalışmada ise, öğrencilerin merkezi sınav (YKS) puanları ile uygulamalı ders başarısı arasında negatif, özel yetenek sınavı puanları ile uygulamalı ders başarısı arasında pozitif bir ilişki saptanmıştır. Arı’nın (2008) yaptığı, örneklemi beş ayrı üniversitedeki seramik bölümü öğretim elemanlarından oluşan çalışmada da özel yetenek

sınavlarının sınama gücünün önemli bir yere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sardoğan ve Ağaoğlu’nun (2005) toplam 343 resim, müzik ve beden eğitimi öğrencisi ile yapmış oldukları çalışmada özel yetenek sınavı ile alınan öğrencilerin empatik beceri düzeylerinin merkezi sınav sistemi ile alınanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye’de güzel sanatlar fakültelerine giriş sınavları pek çok açıdan incelenmiş olsa da bu sınavlar ile öğrencilerin okula aidiyet duyguları (PSSM) arasında bir bağlantı olup olmadığı konusu daha önce araştırılmamıştır.

Genel olarak üniversite öğrencileriyle yapılmış olan PSSM çalışmaları, okula aidiyet duygusu ile eğitim süreçleri arasında pozitif bir bağ olduğunu ortaya koymaktadır (Alkan, 2016). Bu ölçkle daha önce yapılmış olan çalışmalar, öğrencilerin okula aidiyet duygusu yükseldikçe psikolojik ve akademik uyumun arttığı (Pittman ve Richmond, 2007); daha iyi sosyal uyum, akademik motivasyon, katılım, öğrenme deneyiminde memnuniyet ile daha düşük yıpranma ve daha az depresif belirtilerin (Beyers ve Goossens, 2002; Levett-Jones ve Lathlean, 2009; Tao ve diğerleri, 2000) ortaya çıktığını göstermektedir.

Bu çerçevede alanyazın incelendiğinde bu ölçeğin güzel sanatlar fakülteleri özelinde uygulandığı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Güzel Sanatlar Fakülteleri ve bu fakültelerin bölümlerinin yapısal farklılıklarından dolayı özel yetenek sınavları ile öğrenci almaktadırlar. Bu fakülte öğrencilerinin özel yetenek sınavı ve/veya YKS sınavı ile alınmasına dair tartışmalar zaman zaman YÖK ve yükseköğretim camiası içerisinde dile getirilmektedir. Bu çalışmanın amacı, güzel sanatlar fakültelerini iki farklı sınavla (özel yetenek sınavı⁴ ve pandemi döneminde YKS) kazanmış olan iki ayrı gruptaki öğrencilerin fakültelerine aidiyet duygularına yönelik tutumlarını incelemek ve bu tutumların çeşitli değişkenlerle ilişkilerini ortaya koymaktır.

Yöntem

Araştırmanın Amacı ve Hipotezler

Bu araştırma, çalışmaya katılan öğrencilerin okula aidiyet duygularının, cinsiyet ve yaş gibi demografik özelliklere; okula girmeye karar verme sürelerine, okulda geçirdikleri sürelerine; en önemlisi de okulu kazanırken kabul edildikleri giriş sınav türüne göre farklılık gösterip göstermediklerin tespit edilmesini amaçlamaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda toplanan veriler hipotez testleri ile incelenmiştir. Fark testleri için oluşturulan hipotezler aşağıda gösterilmektedir:

4 Özel yetenek sınavı yerleştirme puanları her yıl ÖSYM tarafından yayınlanan YKS kılavuzunda yer alan formüle göre hesaplanmakta ve bu puanlara ortaöğretim başarı puanı, YKS (TYT) puanı ve özel yetenek sınavı puanı farklı oranlarda çarpılmaktadır. Ancak bu sınavlarda not ağırlığına büyük ölçüde özel yetenek sınavı puanı etki etmektedir.

- **H₁**:Öğrencilerin okula olan genel aidiyet duyguları cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.
  - H_{1a}:Öğrencilerin öğretim elemanları tarafından kabul edilme duyguları cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.
  - H_{1b}:Öğrencilerin diğere öğrenciler tarafından kabul edilme duyguları cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.
  - H_{1c}:Öğrencilerin kuruma olan aidiyet duyguları cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.
  - H_{1d}:Öğrencilerin PSSM skoru cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.
- **H₂**:Öğrencilerin okula olan genel aidiyet duyguları yaşlarına göre farklılık göstermektedir.
  - H_{2a}:Öğrencilerin öğretim elemanları tarafından kabul edilme duyguları yaşlarına göre farklılık göstermektedir.
  - H_{2b}:Öğrencilerin diğere öğrenciler tarafından kabul edilme duyguları yaşlarına göre farklılık göstermektedir.
  - H_{2c}:Öğrencilerin kuruma olan aidiyet duyguları yaşlarına göre farklılık göstermektedir.
  - H_{2d}:Öğrencilerin PSSM skoru yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir.
- **H₃**:Öğrencilerin okula olan genel aidiyet duyguları fakülteye girmeye karar verme sürelerine göre farklılık göstermektedir.
  - H_{3a}:Öğrencilerin öğretim elemanları tarafından kabul edilme duyguları fakülteye girmeye karar verme sürelerine göre farklılık göstermektedir.
  - H_{3b}:Öğrencilerin diğere öğrenciler tarafından kabul edilme duyguları fakülteye girmeye karar verme sürelerine göre farklılık göstermektedir.
  - H_{3c}:Öğrencilerin kuruma olan aidiyet duyguları fakülteye girmeye karar verme sürelerine göre farklılık göstermektedir.
  - H_{3d}:Öğrencilerin PSSM skoru fakülteye girmeye karar verme sürelerine göre farklılık göstermektedir.
- **H₄**:Öğrencilerin okula olan genel aidiyet duyguları fakültede geçirmiş oldukları yıla göre farklılık göstermektedir.
  - H_{4a}:Öğrencilerin öğretim elemanları tarafından kabul edilme duyguları fakültede geçirmiş oldukları yıla göre farklılık göstermektedir.
  - H_{4b}:Öğrencilerin diğere öğrenciler tarafından kabul edilme duyguları fakültede geçirmiş oldukları yıla göre farklılık göstermektedir.
  - H_{4c}:Öğrencilerin kuruma olan aidiyet duyguları fakültede geçirmiş oldukları yıla göre farklılık göstermektedir.
  - H_{4d}:Öğrencilerin PSSM skoru fakültede geçirmiş oldukları yıla göre farklılık göstermektedir.

- **H₅**:Öğrencilerin okula olan genel aidiyet duyguları fakülteyi kazandığı sınav türüne göre farklılık göstermektedir.
  - H_{5a}:Öğrencilerin öğretim elemanları tarafından kabul edilme duyguları fakülteyi kazandığı sınav türüne göre farklılık göstermektedir.
  - H_{5b}:Öğrencilerin diğere öğrenciler tarafından kabul edilme duyguları fakülteyi kazandığı sınav türüne göre farklılık göstermektedir.
  - H_{5c}:Öğrencilerin kuruma olan aidiyet duyguları fakülteyi kazandığı sınav türüne göre farklılık göstermektedir.
  - H_{5d}:Öğrencilerin PSSM skoru fakülteyi kazandığı sınav türüne göre farklılık göstermektedir.

Veri Toplama Aracı ve Örneklem

Araştırmanın kapsamı genel olarak tanımlayıcı araştırmadır ve bu çerçevede değişkenler arasında olması beklenen ilişkilerin ve farklılıkların ortaya çıkartılmasında genellikle ilişkisel tarama modeli kullanılmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2018). Taramayı gerçekleştirmek için uygulanan anket iki kısımdan oluşmaktadır birinci kısımda öğrencilerin okula aidiyet duygusunu ölçmek için Goodenow (1993) tarafından geliştirilmiş ve Alkan (2016) tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olan PSSM "okula aidiyet duygusu ölçeği" (Psychological Sense of School Membership Scale / PSSM) kullanılmıştır. İkinci kısımda ise katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek için sorular yer almaktadır. PSSM ölçeği, eğitim bağlamında kalite, motivasyon ve başarı çıktıları ile gençlerin okula aidiyet duygusu algılarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. PSSM, birçok araştırmada kullanılan, geçerlilik ve güvenilirliğini sağlamış bir ölçektir.

2020 yılında, COVID pandemisi nedeniyle Türkiye'de üç üniversitenin güzel sanatlar fakültesi özel yetenek sınavı yerine YKS sınavı ile öğrenci almayı tercih etmiştir. Bu bağlamda çalışmanın amacına uygun olduğu için bu üç fakültenin öğrencilerine anket uygulanmıştır. Bu çerçevede araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Amaçlı örnekleme, olasılıklı olmayan örnekleme tekniklerindedir ve kasti veya yargısal isimleri ile de anılmaktadır. Bu örneklemin en önemli özelliği araştırmacı kendi kişisel gözlemlerinden hareket ederek araştırma sorusuna veya problemine uygun gördüğü belirli özellikleri taşıyan kişilerin seçildiği örneklemedir (Gürbüz ve Şahin, 2018; Altunışık vd., 2022; İslamoğlu ve Alnıaçık, 2016). Araştırmanın örnekleme, Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi ve Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Mimarlık, Tasarım ve Güzel Sanatlar Fakültesi'ni 2019 ve 2021 yılında özel yetenek sınavıyla kazanan öğrenciler ile 2020 yılında (pandemi dönemi) YKS puanı ile kazanan, toplam 202 öğrenciden oluşmaktadır. Birinci grupta ilgili fakültelerde okuyan ve 2020 yılında yalnız

YKS puanı ile okulu kazanan 89 öğrenci; ikinci grupta ise 2019 ve 2021 yıllarında bu fakülteleri özel yetenek sınavı ile kazanan 113 öğrenci bulunmaktadır⁵.

Veri Analizi Süreci

Oluşturulan anket formu yoluyla toplanan veriler SPSS 28 İstatistik Paket Programı ile analiz edilmiş ve süreç aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

- İlk olarak analize katılan katılımcıların demografik özellikleri frekans analizi ile incelenmiş ve katılımcılar ile ilgili bilgiler toplanmıştır.
- Analize uygunluğu açısından uç değer analizine tabi tutulmuş ve herhangi bir uç değere sahip olmadıkları gözlenmiştir.
- Daha sonra verilerin analizlere uygunluğu ve hangi analiz yönetiminin seçileceğine ilişkin olarak normallik testleri (çarpıklık ve basıklık testleri, histogram, Q-Q kutu, Dal Yaprak grafikleri ve Shapiro-Wilk ile Kolmogrov-Smirnov testleri) yapılmıştır. Bu süreçte elde edilen bulgular sonucunda veri setinin normal dağılım göstermediği belirlenmiştir.
- Ölçeğin sıklıkla yurt dışında uygulanması ve ayrıca Türkiye’de yapılmış çalışmalarda da Üniversite öğrencileri üzerinde uygulanmamasından dolayı ölçeğin faktörleşme düzeylerinin belirlenmesi adına ve geçerlilik ile güvenilirliklerinin test edilmesi için Açıklayıcı Faktör Analizi uygulanmıştır. Veri setinin faktörleşmesi sonucunda faktör puanları elde edilmiştir.
- Ölçeğin güvenilirliğinin test edilmesi için Cronbach’s alpha, Ortak Varyans Çıktısı (AVE) ve Birleşik Güvenilirlik (CR) değerleri incelenmiştir.
- Araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulan hipotezler, veri setinin normal dağılım göstermemesinden dolayı Mann-Withney U Testi ve Kruskal-Wallis H Testi kullanılarak test edilmiştir.

Bulgular

Araştırmanın amacı doğrultusunda, verilerin incelenmesi ve değerlendirilmesi için öncelikle ankete katılan öğrencilerin demografik özelliklerini (■ Tablo 1) tespit edebilmek adına frekans analizleri gerçekleştirilmiştir. Daha sonra hipotez testleri yapılabilmesi için elde edilen verilere göre ankette yer alan ifadeler faktör analizi uygulanmış ve bunun sonucunda faktör skorları elde edilmiştir. Yapısal geçerliliği sağlanmış olan ölçeğe ve alt boyutlara sırasıyla Cronbach’s , Ortak Varyans Çıktısı (AVE) ve Birleşik Güvenilirlik (CR) geçerlilik ve güvenilirlik testleri uygulanmıştır. Son olarak çalışmanın amacı çerçevesinde belirlenmiş olan hipotezler tek tek test edilerek yorumlanmıştır.

■ **Tablo 1.**
Ankete Katılan Katılımcıların Demografik Özellikleri

		Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	142	70,3
	Erkek	60	29,7
Yaş	18-24 Yaş Aralığı	146	72,3
	25-39 Yaş Aralığı	41	20,3
	40-60 Yaş Aralığı	14	6,9
	61 Yaş ve Üstü	1	0,5
Güzel Sanatlar Fakültesine Girmeye Karar Verme Süresi	Son 6 Ay içerisinde	50	24,8
	1 Yıl Önce	40	19,8
	2 Yıl Önce	35	17,3
	3 Yıl Önce	16	7,9
	4 Yıl Önce	61	30,2
Okulda Geçirdiği Yıl	1. Yıl	62	30,7
	2. Yıl	46	22,8
	3. Yıl	69	34,2
	4. Yıl	15	7,4
	5. Yıl ve Daha Fazla	10	0,5
Sınav Türü	Özel Yetenek Sınavı	113	55,9
	TYT Sınavı	89	44,1

Faktör Analizi

Çalışmada, kullanılan PSSM ölçeğinin güzel sanatlar fakültesi öğrencileri üzerinde uygulanmasında, geçerlilik ve güvenilirliğinin ölçülmesi amacıyla öncelikle açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Daha önce geçerliliği sağlanmış olan ölçeğin boyut sayısı yapılan analiz sonucunda üç olarak ortaya çıkmıştır. Veriler üzerinde yapılan faktör analizi çerçevesinde, temel bileşenler analizi ve varimax döndürme yöntemi uygulanmıştır. Bazı ifadelerin birden fazla faktör altında buluşmasından ve aldıkları faktör yüklerinin birbirlerine çok yakın olmasından dolayı bu ifadeler (IT1, IT2, IT9, IT11) tek tek veri setinden çıkartılarak yeniden faktör analizi yapılmış ve faktör analizi en sade haline alana kadar bu işleme devam edilmiştir. ■ Tablo 2’ye göre faktör analizindeki KMO değeri 0,870 olarak belirlenmiştir ve veri setinde yer alan ifadeler için örneklem büyüklüğünün çok iyi düzeyde olduğu görülmüştür (Kaiser ve Rice, 1974; Kayapınar, 2018, s. 590).

⁵ Bu araştırma Akdeniz Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’nun 21.07.2022 tarih ve 260 sayılı kararı ile yapılmıştır.

Tablo 2.
AFA ve Güvenirlik Sonuçları

Ölçek	Faktör Yükleri	Varyans Açıklama oranı (%)	Eigen-Value	Cronbach Alfa (α)	AVE	CR
PSSM (KMO=0.870 (Bartlett's Test of Sphericity: $X^2 = 1083.004$ df = 91 p = 0.000)		57,573				
Öğretim Elemanları Tarafından Kabul Edilme (AbFM)		24,875	5,535	0,829	0,545	0,875
IT5	0,853					
IT14	0,737					
IT7	0,681					
IT17	0,639					
IT15	0,596					
IT10	0,549					
Öğrenciler Tarafından Kabul Edilme (AbS)		18,950	1,410	0,772	0,594	0,854
IT18	0,823					
IT13	0,761					
IT8	0,574					
IT4	0,534					
Kuruma Aidiyet (Bel)		13,747	1,115	0,682	0,615	0,826
IT12	0,772					
IT16	0,641					
IT6	0,600					
IT3	0,588					

Ölçeğin orijinali ile karşılaştırılarak alt boyutlara isimlendirme yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen alt boyutlar şunlardır: Öğretim elemanları tarafından kabul edilme (Acceptance by faculty members / AbFM: IT5, IT7, IT10, IT14, IT15, IT17), öğrenciler tarafından kabul edilme (Acceptance by students / AbS: IT4, IT8, IT13, IT18) ve kuruma aidiyet (Belonging / BEL: IT3, IT6, IT12, IT16). Tablo 2'ye göre AbFM alt boyutunun en yüksek faktör yükünün 0,853 ile IT5 ifadesine ait olduğu, en düşük ifadenin ise 0,549 ile IT10 ifadesine ait olduğu gözlenmektedir. Yine AbFM boyutunun toplam varyansın %24,88'ini açıkladığı gözlenmiştir. AbS boyutunun ise en yüksek faktör yükünü IT18 ifadesi, en düşük faktör yükünü ise IT4 ifadesinin açıkladığı gözlenmektedir. Bu boyut, toplam varyansın %18,95'ini açıklamaktadır. Son olarak Bel boyutunun ise en yüksek faktör yükünün 0,772 ile IT2 ifadesine en küçüğün ise 0,588 ile IT3 ifadesine ait olduğu, diğer taraftan Bel boyutunun toplam varyansın %13,75'ini açıkladığı gözlenmiştir. Böylelikle yapılan anket sonucunda elde edilmiş olan verilerin yapısal geçerliliği sağlanmış ve hipotez testlerinde analiz edilmek üzere faktörlerin skorları

(regresyon değişkenleri kullanılarak) elde edilmiştir. Diğer taraftan geçerlilik ve güvenilirliklerinin tespit edilmesi adına faktör analizi sonucunda elde edilen boyutların Cronbachs' alpha, AVE ve CR değerleri incelenmiş ve bunların kabul edilen sınırlar içerisinde oldukları görülmüştür.

Hipotez Testleri

Fark analizlerinin en önemli varsayımlarından birisi normallik varsayımdır. Parametrik ve Non-parametrik olarak iki şekilde gösterilen fark analizlerinde hangi test grubunun kullanılacağına belirlenebilmesi için veri setinin normal dağılım gösterip göstermediği incelenmelidir (Kayapınar, 2018, s. 583). Veri setinin normal dağılım gösterip göstermediğinin tespit edilmesi için ilk olarak Çarpıklık ve Basıklıkları (Skewness-Kurtosis) incelenmiş ve bütün ifadeler için değerlerin eşik değer 2'den küçük olduğu gözlenmiştir. Dolayısıyla veri setinde çarpıklık ve basıklığa rastlanmadığı belirlenmiştir (Alkan, 2016, s. 283). Çarpıklık ve basıklık olmaması durumu veri setinin normal dağılım gösterdiğine tek başına yeterli değildir. Verinin normal dağılım gösterdiğini söyleyebilmek için

ayrıca histogram, Q-Q kutu, Dal Yaprak grafiklerine ve Shapiro-Wilk ve Kolmogrov-Smirnov testlerine bakılması gerekmektedir (Kalaycı, 2010, s. 210; Özdamar, 2015, s. 251). Histogram grafiği, Dal-Yaprak Grafiği, Q-Q Grafiği incelendiğinde ifadeler açısından normal dağılım sağlamadığı gözlenmektedir. Yine son olarak Normallik testi doğrultusunda Sapiro-Wilk ve Kolmogrow-Smirnov testi sonucunda 0,95 anlamlılık düzeyinde $p < 0,05$ olduğundan verilerin normal dağılım göstermedikleri sonucuna varılmıştır. Bu sebeple verilere parametrik T-Testi ve Anova Testinin non parametrik alternatifleri olan Mann Withney U ve Kruskal Wallis Testleri uygulanmıştır.

Mann-Withney U ve Kruskal Wallis testleri

Mann-Withney U Testi, iki bağımsız grup arasındaki farklılığın test edilmesi için kullanılan t-testinin parametrik olmayan eş değeridir. Kruskal Wallis Testi ise Mann Withney U testine benzemektedir ancak Anova gibi üç veya daha fazla bağımsız grubun testinde kullanılmaktadır. Yine Kruskal Wallis H Testine Anova'nın parametrik olmayan eş değeri demek mümkündür (Altunışık ve diğerleri, 2007, s. 189; Büyüköztürk ve diğerleri, 2010, s. 202; Kayapınar, 2018, ss. 585-586).

Öğrencilerin okula aidyet duygularının cinsiyete göre değişip değişmediğini görebilmek için Mann-Withney U testi uygulanmıştır. Test sonucunda Tablo3'e göre, gruplar arasında erkek öğrenciler lehine öğretim elemanları tarafından kabul edilme duygusu ($z: -3,826$, $u: 2807,500$, $p: 0,000$) açısından istatistiki olarak $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde bir fark gözlenmiştir. Dolayısıyla H_{1a} doğrulanmıştır. Diğer

tarafından gruplar arasında yine erkek öğrenciler lehine PSSM skoru ($z: -2,432$, $u: 3338,000$, $p: 0,015$) açısından istatistiki olarak $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde bir fark olduğu tespit edilmiş ve H_{1d} doğrulanmıştır. Tablo3'e göre diğer öğrenciler tarafından kabul edilme ($z: -0,138$, $u: 4207,500$, $p: 0,890$) ve kuruma aidyet duygusu ($z: -,984$, $u: 3886,500$, $p: 0,325$) açısından cinsiyetlere göre bir farklılık gözlenmemiş ve H_{1b} ile H_{1c} doğrulanmamıştır.

Öğrencilerin okula aidyet durumları sıra ortalamasının yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi açısından Kurskall-Wallis testi uygulanmıştır. Tablo 4'te de görülebileceği üzere sıra ortalamaları arasında fakülte personeli tarafından kabul edilme boyutunda istatistiki olarak $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde anlamlı bir fark gözlenmiş ve H_{2a} hipotezi doğrulanmıştır ($X^2: 7,959$, $sd: 3$, $p: 0,047$). Diğer taraftan yaş gruplarının sıra ortalamaları açısından öğrenciler tarafından kabul edilme ($X^2: 3,914$, $sd: 3$, $p: 0,271$), aidyet ($X^2: 3,442$, $sd: 3$, $p: 0,328$) ve PSSM skoru ($X^2: 7,514$, $sd: 3$, $p: 0,057$) açısından bir farklılık gözlenmemiştir dolayısıyla H_{2b} , H_{2c} ve H_{2d} hipotezleri doğrulanmamıştır.

Öğretim elemanları tarafından kabul edilme boyutunda yaş grupları sıra ortalamalarındaki farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Bonferroni düzeltmesi post hoc testi ile incelenmiştir. Post-hoc test sonucuna göre 18-24 yaş aralığı ile 40-60 yaş aralığı yaş grupları arasında 40-60 yaş aralığının lehine istatistiki olarak $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir ($p: 0,014$).

Tablo 3.

Cinsiyete Göre Öğrenci Aidyeti ve Alt Boyutlarının Fark Analizi (Mann-Withney U Testi).

Boyut	Cinsiyet	N	Sıralamaların Ortalaması	Sıralamaların Toplamı	Z	U	p
Öğretim Elemanları Tarafından Kabul Edilme	Erkek	60	125,71	7542,50	-3,826	2807,500	0,000
	Kadın	142	91,27	12960,50			
	Toplam	202					
Öğrenciler Tarafından Kabul Edilme	Erkek	60	102,38	6142,50	-0,138	4207,500	0,890
	Kadın	142	101,13	14360,50			
	Toplam	202					
Kuruma Aidyet	Erkek	60	107,73	6463,50	-0,984	3886,500	0,325
	Kadın	142	98,87	14039,50			
	Toplam	202					
PSSM Skoru	Erkek	60	116,87	7012,00	-2,432	3338,000	0,015
	Kadın	142	95,01	13491,00			
	Toplam	202					

Tablo 4.
Yaşa Göre Öğrenci Aidiyeti ve Alt Boyutlarının Fark Analizi (Kruskall-Wallis H Testi)

Boyut	Gruplar	N	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p
Öğretim Elemanları Tarafından Kabul Edilme	18-24 Yaş Aralığı	146	96,93	7,959	3	0,047
	25-39 Yaş Aralığı	41	103,70			
	40-60 Yaş Aralığı	14	137,14			
	61 Yaş ve Üstü	1	180,00			
	Toplam	202				
Öğrenciler Tarafından Kabul Edilme	18-24 Yaş Aralığı	146	99,31	3,914	3	0,271
	25-39 Yaş Aralığı	41	99,43			
	40-60 Yaş Aralığı	14	125,71			
	61 Yaş ve Üstü	1	167,00			
	Toplam	202				
Kuruma Aidiyet	18-24 Yaş Aralığı	146	105,99	3,442	3	0,328
	25-39 Yaş Aralığı	41	90,21			
	40-60 Yaş Aralığı	14	86,36			
	61 Yaş ve Üstü	1	121,00			
	Toplam	202				
PSSM Skoru	18-24 Yaş Aralığı	146	98,66	7,514	3	0,057
	25-39 Yaş Aralığı	41	97,57			
	40-60 Yaş Aralığı	14	137,07			
	61 Yaş ve Üstü	1	179,50			
	Toplam	202				

■ **Tablo 5.**

GSF'ye Gelmeye Kaç Sene Önce Karar Verdiğine Göre Öğrenci Aidiyeti ve Alt Boyutlarının Fark Analizi (Kruskall-Wallis H Testi).

Boyut	Gruplar	N	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p
Öğretim Elemanları Tarafından Kabul Edilme	Son 6 Ay içerisinde	50	105,26	1,230	4	0,873
	1 Yıl Önce	40	95,40			
	2 Yıl Önce	35	107,53			
	3 Yıl Önce	16	104,06			
	4 Yıl Önce	61	98,29			
	Toplam	202				
Öğrenciler Tarafından Kabul Edilme	Son 6 Ay içerisinde	50	112,86	5,533	4	0,237
	1 Yıl Önce	40	88,25			
	2 Yıl Önce	35	90,84			
	3 Yıl Önce	16	105,94			
	4 Yıl Önce	61	105,83			
	Toplam	202				
Kuruma Aidiyet	Son 6 Ay içerisinde	50	102,72	5,795	4	0,215
	1 Yıl Önce	40	106,65			
	2 Yıl Önce	35	103,56			
	3 Yıl Önce	16	68,06			
	4 Yıl Önce	61	104,71			
	Toplam	202				
PSSM Skoru	Son 6 Ay içerisinde	50	105,65	0,958	4	0,916
	1 Yıl Önce	40	95,99			
	2 Yıl Önce	35	104,94			
	3 Yıl Önce	16	105,66			
	4 Yıl Önce	61	98,65			
	Toplam	202				

Bu sonuca göre 40-60 yaş aralığında olan öğrencilerin 18-24 yaş aralığındaki öğrencilere göre öğretim elemanları tarafından kabul edilme duygusu daha fazladır.

Öğrenci aidiyetlerinin ve alt boyutlarının Öğrencilerin GSF'ye gelmeye kaç sene önce karar verdikleri gruplarının sıra ortalamaları açısından istatistiki olarak anlamlı bir farklılık göstermedikleri belirlenmiştir. ■ Tablo 6'ya göre öğretim elemanları tarafından kabul edilme (X^2 : 1,230, sd:4, p: 0,873), öğrenciler tarafından kabul edilme (X^2 : 5,533, sd: 4, p: 0,237), aidiyet (X^2 : 5,795, sd: 4, p: 0,215) ve PSSM skoru (X^2 : 0,958, sd: 4, p: 0,916) tespit edilmiştir. Dolayısıyla H_{3a} , H_{3b} , H_{3c} ve H_{3d} hipotezleri doğrulanmamıştır.

Öğrencilerin okula aidiyet duygularının öğrencilerin okulda geçirdikleri süreye göre değişkenlik gösterip göstermediğinin belirlenmesi için Kurskall-Wallis testi

uygulanmıştır. ■ Tablo 7'ye göre sıra ortalamaları arasında öğretim elemanları tarafından kabul edilme (X^2 : 27,152, sd: 4, p: 0,000), öğrenciler tarafından kabul edilme (X^2 : 12,136, sd: 4, p: 0,016) ve PSSM skoru (X^2 : 24,118, sd: 4, p: 0,000) boyutlarında istatistiki olarak $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde farklılıklar olduğu gözlenmiş ve H_{4a} , H_{4b} ve H_{4d} hipotezleri doğrulanmıştır. Öğrencilerin okulda geçirdikleri süre açısından sıra ortalamaları arasında sadece aidiyet (X^2 : 1,009, sd: 4, p: 0,908) boyutunda istatistiki olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiş ve H_{4c} hipotezi doğrulanmamıştır.

Kabul edilen hipotezlerde sıra ortalamalarındaki farklılıkların hangi gruplar arasında olduklarını belirlemek amacıyla Bonferroni düzeltmesi post hoc testi uygulanmıştır. Post Hoc test sonuçlarına göre fakülte üyeleri tarafından kabul görme alt boyutunda 4 yıl ile 3 yıl arasında 4 yıl lehine (Sıra Ort: 58,783, p: 0,000), 4 yıl ile 2 yıl arasında 4 yıl lehine

■ Tablo 6.

Öğrencilerin Okulda Geçirdikleri Süreye Göre Öğrenci Aidiyeti ve Alt Boyutlarının Fark Analizi (Kruskall-Wallis H Testi).

Boyut	Gruplar	N	Sıra Ortalaması	X^2	sd	p
Öğretim Elemanları Tarafından Kabul Edilme	1. Yıl	62	116,88	27,152	4	0,000
	2. Yıl	46	115,05			
	3. Yıl	69	96,12			
	4. Yıl	15	37,33			
	5. Yıl ve Daha Fazla	10	77,20			
	Toplam	202				
Öğrenciler Tarafından Kabul Edilme	1. Yıl	62	116,75	12,136	4	0,016
	2. Yıl	46	107,18			
	3. Yıl	69	86,49			
	4. Yıl	15	110,00			
	5. Yıl ve Daha Fazla	10	71,60			
	Toplam	202				
Kuruma Aidiyet	1. Yıl	62	98,38	1,009	4	0,908
	2. Yıl	46	106,77			
	3. Yıl	69	101,67			
	4. Yıl	15	92,93			
	5. Yıl ve Daha Fazla	10	108,30			
	Toplam	202				
PSSM Skoru	1. Yıl	62	120,70	24,118	4	0,000
	2. Yıl	46	112,89			
	3. Yıl	69	92,14			
	4. Yıl	15	52,17			
	5. Yıl ve Daha Fazla	10	68,60			
	Toplam	202				

(Sıra Ort: 77,721, p: 0,000), 4 yıl ile 1 yıl arasında 4 yıl lehine (Sıra Ort: 79,546, p: 0,000), 5 yıl ve daha fazla ile 1 yıl arasında 5 yıl ve üstü lehine (Sıra Ort: 39,679, p: 0,046) ve 3 yıl ile 1 yıl arasında 3 yıl lehine (Sıra Ort: 20,763, p: 0,042) anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla özellikle 3 yıl ve üzerinde okulda bulunan öğrencilerin daha yeni öğrencilere göre öğretim elemanları tarafından kabul edilme hissiyatlarının daha fazla olduğu görülmüştür.

Öğrenciler tarafından kabul edilme hissiyatı alt boyutundaki farklılıkların tespiti için post hoc testi yapılmıştır. Bu test sonuçlarına göre; 5 yıl ve daha fazla ile 1 yıl arasında 5 yıl ve üstü lehine (Sıra Ort: 45,150, p: 0,023), 3 yıl ile 1 yıl arasında 3 yıl lehine (Sıra Ort: 30,257, p: 0,003) anlamlı farklılıkların olduğu gözlenmiştir. Bu verilere göre, okulda 3. yılını geçiren ve 5 yıl ve üstü süredir okulda olan öğrencilerin öğrenciler tarafından kabul edilme duygusunun, okulun birinci yılında olan öğrencilere göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Son olarak PSSM skoru açısından post hoc testi sonuçları incelendiğinde; 4 yıl ile 3 yıl arasında 4 yıl lehine (Sıra Ort: 39,978, p: 0,016), 4 yıl ile 2 yıl arasında 4 yıl lehine (Sıra Ort: 60,725, p: 0,000), 4 yıl ile 1 yıl arasında 4 yıl lehine (Sıra Ort: 68,535, p: 0,000), 5 yıl ve daha fazla ile 2 yıl arasında 5 yıl ve üstü lehine (Sıra Ort: 44,291, p: 0,030), 5 yıl ve daha fazla ile 1 yıl arasında 5 yıl ve üstü lehine (Sıra Ort: 52,102, p:

0,009) ve 3 yıl ile 1 yıl arasında 3 yıl lehine (Sıra Ort: 20,746, p: 0,005) anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla okulda 3 yıl ve üzeri süre geçiren öğrencilerin özellikle iki ve birinci senelerini geçiren öğrencilere göre kendilerini okula daha çok ait hissettikleri söylenebilir.

Öğrencilerin okula aidiyet durumlarının öğrencilerin güzel sanatlar fakültelerini kazandıkları sınav türüne, yani özel yetenek sınavı ve YKS sınavına göre değişip değişmediğinin belirlenmesi açısından Mann-Withney U testi yapılmıştır.

■ Tablo 7 incelendiğinde, öğretim elemanları tarafından kabul edilme başlığında özel yetenek sınavı ile kazananlar lehine (z: -2,507, u: 3994,500, p: 0,012) istatistiki olarak p<0,05 düzeyinde anlamlı bir fark gözlenmiştir. Diğer taraftan gruplar arasında, öğrenciler tarafından kabul edilme başlığında yine özel yetenek sınavı ile kazanan öğrenciler lehine (z: -2,022, u: 4194,500, p: 0,043) istatistiki olarak p<0,05 düzeyinde anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Son olarak yine özel yetenek sınavı ile gelen öğrenciler lehine PSSM skoru (z: -2,680, u: 3924,000, p: 0,007) açısından istatistiki olarak p<0,05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla H_{4a} , H_{4b} ve H_{4d} hipotezleri doğrulanmıştır. Öğrencilerin güzel sanatlar fakültelerini kazandıkları sınav türüne göre sadece aidiyet (z: -0,155, u: 4964,500, p: 0,877) boyutunda istatistiki olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiş ve H_{4c} hipotezi doğrulanmamıştır.

■ **Tablo 7.**

Sınav Türüne Göre Öğrenci Aidiyeti ve Alt Boyutlarının Fark Analizi (Mann-Withney U Testi).

Boyut	Sınav Türü	N	Sıralamaların Ortalaması	Sıralamaların Toplamı	Z	U	p
Öğretim Elemanları Tarafından Kabul Edilme	ÖYS	113	110,65	12503,50			
	YKS	89	89,88	7999,50	-2,507	3994,500	0,012
	Toplam	202					
Öğrenciler Tarafından Kabul Edilme	ÖYS	113	108,88	12303,50			
	YKS	89	92,13	8199,50	-2,022	4194,500	0,043
	Toplam	202					
Kuruma Aidiyet	ÖYS	113	102,07	11533,50			
	YKS	89	100,78	8969,50	-0,155	4964,500	0,877
	Toplam	202					
PSSM Skoru	ÖYS	113	111,27	12573,50			
	YKS	89	89,10	7929,50	-2,680	3924,500	0,007
	Toplam	202					

Dolayısıyla özel yetenek sınavı ile okulu kazanan öğrencilerin YKS sınavı ile kazananlara göre öğretim elemanları ve öğrenciler tarafından kabul edilme duyguları ile PSSM skorları açısından kendilerini okula daha çok ait hissettikleri söylenebilir.

Sonuç

Bu araştırmada, güzel sanatlar fakültelerini özel yetenek sınavı ve YKS sınavı ile kazanan iki öğrenci grubunun okula aidiyet düzeylerinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Araştırmada Goodenow'un (1993) okula aidiyet ölçeği (Psychological Sense of School Membership Scale / PSSM) kullanılmıştır. Elde edilen veriler sonucunda, öğrencilerin okula olan aidiyet duygularının başka hangi değişkenlere göre farklılık gösterdiği de ortaya konulmuştur. Araştırmanın hipotezleri; öğrencilerin okula aidiyet duyguları ile cinsiyet, yaş, okula girmeye karar verme süresi, okulda geçirilen süre, okulun kazanıldığı sınav türü (özel yetenek sınavı / YKS) gibi değişkenler arasında anlamlı bir bağ olup olmadığının tespit edilmesi olarak belirlenmiş ve bu hipotezler, bulgular üzerinden yapılan analizler ile yorumlanmıştır.

Yapılan analizlerin sonucunda, öğretim elemanları tarafından kabul edilme duygusu ve PSSM skoru açısından, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre aidiyet duygusunun daha yüksek olduğu görülmüştür (H_{1a} , H_{1d}). Bunun yanında, öğretim elemanları tarafından kabul edilme duygusunun yaş büyüdükçe arttığı (H_{2a}), yaş azaldıkça düştüğü görülmektedir. Bu sonuç öğretim elemanların yaşları da düşünüldüğünde, öğretim elemanı ile öğrenci arasındaki yaş farkı azaldıkça kabul edilme duygusunun, dolayısıyla bağın arttığı, yaş farkı artıkça kabul edilme duygusunun, dolayısıyla bağın azaldığı şeklinde yorumlanabilir. Öğrencilerin okulda geçirdikleri süre (yıl) ile okula aidiyet duyguları arasında pozitif bir bağ olduğu görülmüştür (H_{4a} , H_{4b} , H_{4d}). Bu bölümde öğretim elemanları tarafından kabul edilme, öğrenciler tarafından kabul edilme ve PSSM skoru boyutlarında okulda daha fazla süre geçiren (üst sınıfta olan) öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Son olarak bu çalışmanın yapıma amacını ve temel kavramsal çerçevesini belirleyen, öğrencilerin güzel sanatlar fakültelerini hangi sınavla (Özel Yetenek Sınavı / YKS) kazandıkları ile okula aidiyet duyguları arasında bir ilişki olup olmadığı analiz edilmiştir (H_{4a} , H_{4b} , H_{4d}). Bu bölümde güzel sanatlar fakültelerini özel yetenek sınavı ile kazanan öğrencilerin lehine, öğretim elemanları tarafından kabul edilme, öğrenciler tarafından kabul edilme ve PSSM skoru başlıklarında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür.

Araştırmada, fakültele özel yetenek sınavı ile giren öğrencilerin okula aidiyet duygularının aynı fakülteye YKS ile girenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, öğrencilerin ilgi ve yetenekleriyle uyumlu bir programa yerleştirilmesinin o okula aidiyet duygusunu artırdığını göstermektedir.

Daha önce özel yetenek sınavı ile ilgili yapılmış olan çalışmalar, özel yetenek sınavı ile öğrencilerin uygulamalı ders başarıları, imgesel düşünme, yaratıcılık (Kayahan ve Kuru, 2017) ve empatik beceri düzeyi (Sardoğan ve Ağaoğlu, 2005) arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Okula aidiyet duygusu ile ilgili yapılmış olan çalışmalar ise okula aidiyet duygusu ile öğrencilerin psikolojik uyum, akademik başarı (Pittmann ve Richmond, 2007), sosyal uyum ve motivasyonu arasında pozitif; yıpranma ve depresif belirtiler ile arasında negatif bir bağ olduğunu (Beyers ve Goossens, 2002; Levett-Jones ve Lathlean, 2009; Tao ve diğerleri, 2000) göstermektedir. Yapılmış olan bu araştırmanın sonuçları ise özel yetenek sınavı ile öğrencilerin okula aidiyet duyguları arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar alanyazınla birlikte değerlendirildiğinde, yetenek, yaratıcılık, farklı düşünme gibi özelliklerin ön planda olması gereken güzel sanatlar fakültelerinde, giriş sınav sisteminin, öğrencilerin yaratıcılığına, empatik beceri düzeylerine, akademik başarılarına, sosyal / psikolojik uyumlarına ve motivasyonlarına etki ettiği söylenebilir. Elde edilen tüm bu veriler güzel sanatlar fakültelerine öğrenci alımında özel yetenek sınavlarının devam etmesinin bu aşamada YKS sınavı ile öğrenci almaktan daha doğru olduğunu göstermektedir.

Son olarak, konu ile ilgili daha ileri ve ayrıntılı verilere ulaşmak için nitel araştırma yöntemleri kullanılarak öğrencilerin bakış açıları derinlemesine incelenebilir. Özel yetenek sınavı ve YKS ile öğrenci kabulünün avantaj ve dezavantajlarına ilişkin öğrenci deneyimlerine odaklanacak çalışmalar konunun çok boyutlu anlaşılmasına katkı sağlayabilir. Gerçekleştirilebilecek bu tür çalışmalarla konunun kapsamı genişletilebilir, politika önerileri geliştirilebilir ve araştırma soruları çeşitlendirilebilir. Böylelikle, Türkiye'de sanat eğitimi, sanat eğitiminde ölçme / değerlendirme ile özel yetenek sınavlarına ilişkin daha kapsamlı ve derinlemesine bir bakış açısı sunmak mümkün olabilir.

Kaynakça

- Altunışık, R., Boz, H., Gegez, E., Koç, E., Sığrı, Ü., Yıldız, E. ve Yüksel, A. (2022). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: Yeni perspektifler*. Seçkin Yayınevi.
- Akyol, P. ve Krishna, K. (2017). Preferences, selection, and value added: A structural approach. *European Economic Review*, 91, 89-117. <https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2016.09.009>
- Alkan, N. (2016). Psychological sense of university membership: An adaptation study of the PSSM scale for Turkish university students. *The Journal of Psychology*, 150(4), 431-449.
- Altınkurt, L. (2006). Üniversitelerdeki güzel sanatlar eğitim programları giriş sınavı sonuçlarının değerlendirilmesi (Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Örneği). *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 227-238.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktoroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2007). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS uygulamalı*. Sakarya Yayıncılık.

- Arı, N. E. O. (2008). *Türkiye’de Seramik Eğitimi Veren Yüksek Öğrenim Kurumlarına Öğrenci Seçimde Uygulanan Snavların Yeterliliği* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Beyers, W. ve Goossens, L. (2002). Concurrent and predictive validity of the Student Adaptation to College Questionnaire in a sample of European freshman students. *Educational and psychological measurement*, 62(3), 527-538. <https://doi.org/Doi.10.1177/001316402128774950>
- Büyükoztürk, Ş., Çokluk, Ö., ve Köklü, N. (2010). *Sosyal bilimler için istatistik* (6. baskı). Pegem Akademi.
- Caner, A., ve Okten, C. (2010). Risk and career choice: Evidence from Turkey. *Economics of Education Review*, 29(6), 1060-1075. <https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2010.05.006>
- Dılmaç, O. ve Küçükoglu, A. (2007). Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarında Sunum Dosyasına Dayalı Özel Yetenek Sınav Modeli. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (18), 63-77.
- Erdem, A. R. (2013). Üniversite özerkliği: Mali, akademik ve yönetsel açıdan yaklaşım. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (2), 97-107.
- Feyzioğlu, B. (1981). Üniversite özerkliği. *Maliye Araştırma Merkezi Konferansları*, (28), 127-133.
- Findikli, B. (2022a). Between Autonomy and Central Control: A tale of two university reforms in Turkey during the single-party era. *Higher Education Policy*, 35(4), 855-872. <https://doi.org/10.1057/s41307-021-00236-y>
- Findikli, B. (2022b). A republic of scholars or scholars of the republic? Reflections on the predicaments of academic freedom and university autonomy in Turkey. *Higher Education Quarterly*, 76(3), 537-547. <https://doi.org/10.1111/hequ.12287>
- Goodenow, C. (1993). Classroom Belonging Among Early Adolescent Students: Relationship to Motivation and Achievement. *The Journal of Early Adolescence*, 13(21), 21-43.
- Gürbüz, S ve Şahin, F. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe-Yöntem-Analiz*. Seçkin Yayınevi.
- Güran, S. (1971). Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nin Özerkliği Sorunu. *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 36(1-4), 114-144.
- Hatipoğlu, C. (2016). The Impact of the University Entrance Exam on EFL Education in Turkey: Pre-service English language teachers’ Perspective. *International Conference on Teaching and Learning English as an Additional Language, Globelt 2016*, 232, 136-144. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.10.038>
- İHA. (2019). İhlas Haber Ajansı. Erişim Adresi: https://basin.yok.gov.tr/InternetHaberleriBelgeleri/%C4%B0internet%20Haber%20Belgeleri/2019/323_ozel_yetenek_snavlari_aciklamasi.pdf (05.06.2022).
- İslamoğlu, A. H. ve Alınacı, Ü. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Beta Yayınları.
- Kaiser, H. F. ve Rice, J. (1974). Little jiffy, mark IV. *Educational and psychological measurement*, 34(1), 111-117.
- Kalaycı, Ş. (2010). *SPSS uygulamaları çok değişkenli istatistik teknikleri*. Asil Yayınevi, 6.
- Kayahan, Z. ve Kuru, A. Ç. (2017). Türkiye’deki görsel iletişim tasarımı bölümlerine öğrenci almında uygulanan sınavlar hakkında öğretim elemanı görüşleri. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (19), 75-87.
- Kayapınar, Ö. (2018). Pazarlama Araştırmalarında Güncel Gelişmeler. In N. Altuğ ve Ş. Özhan (Eds.), *Pazarlamada Güncel Gelişmeler* (s. 571-606). Nobel Yayınları.
- Kockar, A. I. ve Gencoz, T. (2004). Personality, social support, and anxiety among adolescents preparing for university entrance examinations in Turkey. *Current Psychology*, 23(2), 138-146. <https://doi.org/Doi.10.1007/Bf02903074>
- Levett-Jones, T. ve Lathlean, J. (2009). The Ascent to Competence conceptual framework: An outcome of a study of belongingness. *Journal of Clinical Nursing*, 18(20), 2870-2879. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2008.02593.x>
- Özdamar, K. (2015). *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi-1*. Nisan Kitabevi Yayınları, Yenilenmiş 10. Baskı.
- Özmutlu, A., ve Tomak, A. (2021). Türkiye’deki Plastik Sanatlar Alanı Giriş Özel Yetenek Sınavlarının Özellikleri ve Taşdığı Riskler Temelinde İncelenmesi. *Uluslararası Disiplinlerarası ve Kültürlerarası Sanat*, 6(12), 39-56.
- Pittman, L. D. ve Richmond, A. (2007). Academic and psychological functioning in late adolescence: The importance of school belonging. *Journal of Experimental Education*, 75(4), 270-290. <https://doi.org/Doi.10.3200/Jexe.75.4.270-292>
- Polat, A. A. (2013). *Özel Yetenek Sınavı Sonuçları ile Lisans Eğitim Sürecindeki Alan Derslerine Dayalı Başarı Durumlarının Değerlendirilmesi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sardoğan, M. ve Ağaoğlu, S. A. (2005). Yüksek Öğretime Genel ve Özel Yetenek Sınavı ile Başlayan Öğrencilerin Empatik Beceriler Açısından Karşılaştırılması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(4), 33-40.
- Tao, S., Dong, Q., Pratt, M. W., Hunsberger, B. ve Pancer, S. M. (2000). Social support: Relations to coping and adjustment during the transition to university in the People’s Republic of China. *Journal of Adolescent Research*, 15(1), 123-144. <https://doi.org/Doi.10.1177/0743558400151007>
- Ünver, E. (2017). Bir Özel Yetenek Sınavı Analizi ve Ortaya Çıkan Nitelik Sorunu. *Milli Eğitim Dergisi*, 46(213), 67-78.
- YÖK. (2022). Yükseköğretim Kurulu. Erişim Adresi: www.yok.gov.tr/kurumsal/tarihce (15.09.2022).

Bu makale Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.0 Unported (CC BY-NC-ND 4.0) Lisansı standartlarında; kaynak olarak gösterilmesi koşuluyla, ticari kullanım amacı ve içerik değişikliği dışında kalan tüm kullanım (gevrimici bağlantı verme, kopyalama, baskı alma, herhangi bir fiziksel ortamda çoğaltma ve dağıtma vb.) haklarıyla açık erişim olarak yayımlanmaktadır. / This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.0 Unported (CC BY-NC-ND 4.0) License, which permits non-commercial reuse, distribution and reproduction in any medium, without any changing, provided the original work is properly cited.

Yayıncı Notu: Yayıncı kuruluş olarak Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) bu makalede ortaya konan görüşlere katılmak zorunda değildir; olası ticari ürün, marka ya da kuruluşlarla ilgili ifadelerin içerikte bulunması yayıncının onayladığı ve güvence verdiği anlamına gelmez. Yayıncının bilimsel ve yasal sorumlulukları yazar(lar)ına aittir. TÜBA, yayınlanan haritalar ve yazarların kurumsal bağlantıları ile ilgili yargı yetkisine ilişkin iddialar konusunda tarafsızdır. / *Publisher’s Note: The content of this publication does not necessarily reflect the views or policies of the publisher, nor does any mention of trade names, commercial products, or organizations imply endorsement by Turkish Academy of Sciences (TÜBA). Scientific and legal responsibilities of published manuscript belong to their author(s). TÜBA remains neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.*

